

ITEM No. 9999/56

SPECIAL ATTENTION: Political Advisor
Translation Pool
Mr. Weaver

KK
Oct 24
XII-3338

HUNGARY

EDUCATION /1000/
Universities /1012/

THE PHILOSOPHICAL FACULTY AT THE BUDAPEST UNIVERSITY; STUDENTS;
LITERARY TRANSLATIONS; LACK OF WESTERN LITERATURE IN HUNGARY.

SOURCE LONDON: Visitor from Hungary.

DATE OF OBSERVATION: Recent period.

ENGLISH SUMMARY: According to source, students have fantastic ideas about the West. He described circumstances at the philosophical faculty of BUDAPEST University, and said that it has become corrupt; the professors, cynical and without principles, are serving the regime. Source then listed the names of professors and added that by attacking these professors Hungarian language broadcasts would accomplish a cultural mission. They are despised by the greater part of students; however, there are opportunists who gather around them in small cliques. As the professors are also cut off from foreign research, the standard of teaching is declining. There are many Asian students in Hungary from friendly Communist countries. Scholarships to Korean students are given as war orphan relief on MOSCOW orders.

Further source commented on literary translations and said that the introduction to these books is always written by a writer who is following the Party line, never by the translator himself. The book review takes one or two pages of the lengthy preface, the rest is mere propaganda.

Source further said that there is a lot of pilfering in libraries but not to such an extent as at factory establishments. To steal books from libraries is a disgraceful outrage, the same from factories is considered sabotage. According to source thefts in factories should not be mentioned in foreign broadcasts.

It is practically impossible to buy English and American literary works at Hungarian bookshops. Therefore, Hungarian writers and translators would appreciate it a great deal if Hungarian writers and scientists living in LONDON would select the books they thought most suitable for translation and

/more/

send these books to Hungary from time to time.

EVALUATION COMMENT: This is an interesting individual opinion on some problems of university and intellectual life. The information given in the report is in general accord with the picture of the Hungarian cultural life as gathered from the press and material available here on the subject.

X X X

A teljes elszigetelés által a Nyugat néhány év alatt valóságból átalakult legendává azoknak a szemében, akik sose jártak kint vagy nagyon fiatalon csak futólag látták a Nyugatot s régen. De nem annyira a lelki- szellemi javakról /szabadság, irodalom, művészet, politikai jogok/ keletkeznek rózsás elképzelések, mint inkább az anyagi javakról, a hazai vágyálmokkal mért nyugati- gondtalanságról és általános gazdagságról. A magyarokat nem érdeklik a Nyugat társadalmi és politikai problémái, amelyeknek jó vagy rossz megoldása kihatással lehet az emberiségre, a jövőjére. Ezekről a problémákról vagy egyáltalán nem tudnak vagy nem hajlandók tudomásul venni, elhe-segetik maguktól. A Nyugat nekik: kacsalábon forgó palota, amelyből a gyűlölt kommunisták s a még gyűlöltebb oroszok kire-kesztették őket.

"Több mint huszszor jártam Angliában s több, mint negyedszázad csak angol dolgokkal foglalkozom" - mondotta a forrás. "Magamat is medőbbsentett azonban, hogy hét vagy nyolc évi ket-rec élet után mennyire elrugaszkodott még az én emlékem is a valóságtól. Az angol ember élete tele van problémával s bár nagyon szeretnék itt élni, sok minden nem tetszik. 1948-ban mindezt természetesnek tartottam volna, ma azonban a gyönyörű-ség és csalódás között hanyódom: gyönyörűséggel tölt el minden, ami nem emlékeztet az otthoni állapotokra, csalódást okoz min-den fölismerés, hogy az emberéletnek mindig maradnak megoldatlan égető problémái, még szabad társadalomban is. Hát akkor mit várjak azoktól, akik sose jártak Nyugaton? Hiába beszélnek nekik Anglia gondjairól, nem hinnék el vagy keserűn elfordulnának. Beszélék tehát nekik arról, amit várnak, amit egyenesen mekövetel-nének a hozzám hasonló rika szerencsés madártól, mondok nekik mesét az Ezeregy Éjszakáról. Elmondom, hogy egyik nap Cadillacon, másnap Rolls Royceon mentem színházba, lazacot ettem s pezsgőt ittam rá. Ha arról beszélnek, ami megdöbbsentett, például a szak-szervezetek diktaturájáról vagy a munkamorál hanyatlásáról, vagy arról, hogy az agolok alig hisznek már nagyhatalmi állásukban. Hogy "eszkepisták" katolikus misztikába, nyaralási tervekbe me-nekülnek ahelyett, hogy olyanok lennének mint dédapánk, ha el-

/more/

mondanám mindezt, megharagudnának s azt hinnék, csak a kedvüket akarom rontani, hogy kevésbé irigyeljenek."

- - -

A BUDAPESTi egyetem bölcsészeti kara teljesen lehangyatlott. A tanárok nagyrésze erkölcsileg feneketlenül züllött, elvtelen, cinikus egykori tudosokból áll vagy befurakodott "fűszerekből." Majdnem mind eladták magukat a rendszernek, gondolkodás nélkül, gerinctelenül kiszolgálják. Mindegyik körül "nyüzsg" egy kis klikk, főleg zsidó lányok, a paraszt és munkás származású diákok óriási többsége azonban megveti őket. Erkölcsileg saját tanáraik felett állnak s az a legnagyobb érdem a szemükben, ha a tanárok vagy intézeti vezetők közül valaki érintkezik a párt bizalmi embereivel, a "vonalasok"-kal. Az ifjúság olyan érzékeny a tanári kar aljasságával szemben, hogy még az általánosan becsült LUKÁCS Györgyre is megharagudtak Madách ellenes cikke miatt. Elhitték ugyan, hogy meggyőződésből írta s harminc év előtt is kételkedett már Madách nagyságában, mégis opportunizmusnak tartották, hogy éppen akkor közölte a "Szabad Nép"-ben a támadó cikket, amikor Az Ember Tragédiája előadását nemzeti tüntetésnek tekintették és sikere miatt letiltották a műsorról. Nem csak a színház, de az egész Corvin körül állt a sor jegyekért napokig. Az ifjúság máig nem felejtette el, hogy LUKÁCS, akit becsületes embernek ismernek, erre a felháborító, gyászos betiltásra időzítette a publikálást.

Az egyetemi "undorlistának" a bölcsészeti karon ezek a listavezetők: KIRÁLY István, KARDOS László és fia, PÁNDI Pál. TOLNAY Gábor /az ÁVH embere/, BÓKA László, LUTER Tibor, KARDOS Tibor, WALDAPFEL József, WALDAPFEL Imre, SÓTÉR István, ORTUTAY Gyula. Egyik se "népi" származású, a két háború között nőttek fel, köztük néhányan már a HORTHY korszakban érdemükön felül érvényesültek, ösztöndíjakat kaptak, néhányan a katolikus egyház segítségével jutottak előre. Ezek most a legnagyobb egyházfalók. Magyarországon a negyven és ötven év közötti, polgári származású intellektusok az erkölcsi züllöttség legtipikusabb példái. "Kulturmissziót teljesít a rádió, ha támadja őket névszerint."

A forrás ezzel szemben kiemelte, hogy BENEDEK Marcell, akit rengeteg sulyos és igazságtalan sérelem ért a két világháború közt, visszautasított minden közeledést és soha le nem irt egyetlen "vonalas" mondatot.

- - -

Az ország kicsi és koldus, a tanítás színvonala süllyed, el vannak szigetelve a külföldi kutatásoktól, a magyar tudományos élet visszafejlődött, a diákok zöme tudatlan, de

/more/

azért tipikus orosz nagyzolással "intézet" lett a régi tan-székekből. "Ahogy az egyik kecskepásztor ország a másik kecskepásztor országnak "nagykövet"-et küld s nincs többé meghatalmazott miniszter, csak nagykövet, úgy nincs több tanszék se az egyetemen, csak "intézet"!"

- - -

Feltűnően sok az ázsiai diák a "baráti" kommunista országokból. Főleg koreai diák van sok. Egyrésztük - magyar szakos. Forrás meggyőződése szerint e koreai diákok ösztöndíjazása tulajdonképpen hadiárvassegély, amelyet MOSZKVA kiszabott a magyar kormányra.

Kártékonynak tartja az egész ösztöndíj rendszert, valamennyi diák segélyezését. Egy-két kiváló diák így is marad persze minden tanszéken, de a diákok általános segélyezése, még ha nyomoruságos is, kiöli belőlük az gyekezetet, a versengést, a régi küzdő szellemet.

- - -

Az intézetek vezetőitől kérdik meg a kiadók, milyen könyvet forditassanak angolból, franciából, németből. Mindegyik elé a rövid klasszikus új kiadásokhoz hosszú bevezetőket kanyarintanak. Eredeti és fordított művekhez egyaránt. Egyik ok az oroszoktól átragadt terjedősség, formátlanság. A másik ok, hogy mindenki fut a pénz után, külön kis keresethez akar jutni. Öt- hat oldal helyett így dagadt harminc- negyven oldalra egy tizenöt-husz ives regény "tudományos" és "népnevelő" bevezetője. Minthogy azonban a könyvről öt-hat oldalnál nem lehet többet mondani szószaporítás nélkül, a többi kitöltik marxista-leninista vattával, propagandával, moszkvita szalmacsépléssel arról, hogy a szóbanforgó klasszikus mennyiben volt haladó gondolkodású, előremutató, a korabeli feudális vagy polgári társadalom izzó ellensége. A diákok unják elolvasni, így semmit se tudnak meg az íróról!!

Igy jött létre a négykötetes új nagy Shakespeare kiadás is. A fordítások nagyrésze egészen kitűnő. De a bevezetőket előre úgy adagolták ki a szerzők között - a fordító s a bevezető szerzője sose azonos, - hogy pontosan megszabták: mennyi legyen a társadalmi háttérrajz, a tartalmi ismertetés és Shakespeare "haladó" gondolatainak marxista elemzése. Mindenkinek erre a kaptafára kellett dolgoznia.

Az egyetemi tanárok tanári fizetésén kívül a Tudományos Akadémiától is fizetést kapnak. Aszerint milyen osztályba tartoznak. Az első osztálybeliek 2400 forintot kapnak, a doktorok,

vagyis azok a vonalas egyetemi tanárok, akiknek a régi doktorátusát elismerték- ezt rendszeren csak párttagok kapták eddig- 1000 forintot, a jelöltek vagyis a "reakciós" intézeti vezetők 500 forintot havonta.

- - -

"Mi lett volna velünk az elmúlt években, ha nincs ez a szó: dögölj meg! százszor is elmondtuk magunkban, mint egy varázsigét. Nem fogott ugyan a "dög"-ön, de legalább megkönnyebbültünk egy kicsit. Ezt hívják szocialista egységnek."

- - -

Forrásnak az a kérése angolul tudó és angolul fordító írók nevében, hogy a LONDON-ban élő magyar írók és tudósok időként küldjék meg ajándékba a legjobb és legfontosabb angol és amerikai szépirodalmi műveket. Beszerzésük Magyarországon jóformán lehetetlen: Könyvkereskedésben nem kaphatók, a kiadók beszerzési kérelme pedig elsüllyed az állami hivatalokban: tizenöt, husz igénylés közül egy ha teljesül. Ugyanígy járnak az angol Intézet kérései is. A British Council működését betiltották 1949-ben, tehát onnan sem kaphatnak segítséget. Már pedig az angol és amerikai könyvek fordítása állandó mellék-keregetet, némely esetben egyenesen megélhetést jelent éppen a legjobb szellemiségű írók számára, akik ma is ragaszkodnak a nyugati kulturához. Azt jelenti, hogy a könyvek lektorizálásáért díjat kapnak az állami kiadóktól, elfogadásuk esetén pedig megbízást a fordításra.

End.